

2017-02-28

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande för SOU 2016:77 En gymnasieutbildning för alla

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en partipolitiskt obunden intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom det gröna näringslivet. LRFs omkring 140 000 medlemmar driver tillsammans nästan 70 000 företag och det gröna näringslivet står för lite mer än 4 procent av Sveriges BNP. LRF medverkar till utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft. Det gröna näringslivet försörjs huvudsakligen med personer från naturbruksprogrammet. Att dessa personer har relevant yrkeskompetens är en nyckelfaktor för att bibehålla konkurrenskraften i sektorn.

Sammanfattning

LRF är bekymrade över att inte en större andel av ungdomarna väljer naturbruksprogrammet, vilket dels påverkar kompetensförsörjningen för det gröna näringslivet och dels är en utbildning elever från flera av de fyra inriktningarna kvickt blir anställda inom det som de har utbildat sig.

LRF tillstyrker SOU:n i sin helhet men vill särskilt lyfta fram några delar som vi inte är eniga med. Estetiskt ämne anser vi inte ska vara obligatoriskt på naturbruksprogrammet, om det sker på bekostnad på högskoleförberedande eller yrkesspecifika kurser. Alla elever ska erbjudas möjligheten att läsa in utökad högskolebehörighet, men att det ska ske inom ett utökat gymnasieprogram och inte inom de ordinarie 2 500 poäng. Gymnasiearbetet ska fortsatt ge poäng, för att inte förlora dignitet.

25.4 Förslag:

1. Den minsta garanterade undervisningstiden utökas till viss del, detta till följd av ytterligare behov av lärarledd tid på yrkesprogrammen. Ökningen avser även viss lärarledd tid för gymnasiearbetet på alla nationella program. Det kan därutöver finnas skäl att överväga ytterligare utökningar av undervisningstiden på sikt.
2. Huvudmannen ska följa upp och redovisa den faktiska undervisningstid som eleverna har erbjudits, och i den individuella studieplanen ska den faktiska undervisningstid som varje elev har erbjudits redovisas.
3. Skoldagarna ska vara sammanhållna och elevernas skolarbete ska fördelas jämnt över dagen.
4. Grundskolan och gymnasieskolan ska sträva efter ett förtroendefullt samarbete. En systematisk överlämning ska göras när eleverna övergår från grundskolan till gymnasieskolan. Överlämningen avser relevanta uppgifter som kan behövas för att underlätta elevernas övergång till gymnasieskolan.

Sammanhållna skoldagar kan förhindra att skolor kan erbjuda ett större antal fördjupningskurser, eftersom samläsning gör det möjligt att erbjuda fler kurser. Ett krav på sammanhållna dagar kan tvinga skolorna att erbjuda ett mindre antal kurser och på så sätt försvåra elevernas möjligheter till specialisering. Det är angeläget att öka den garanterade undervisningstiden samt att sammanhållna skoldagar är att föredra. Sammanhållna skoldagar ska dock inte ske varken på bekostnad av att gymnasiearbetets poäng försvinner eller av att valfriheten för elever.

Att en utökad minsta garanterade undervisningstid ökar är bra. LRF anser även att det är angeläget att se över begreppet heltidsstudier så att gymnasieskolans definition av *heltid* bättre överensstämmer med det framtida arbetslivets definition. Det skulle rusta eleverna i högre grad för arbetslivets förväntningar.

25.9 Förslag:

1. Alla yrkesprogram ska ge högskolebehörighet i sitt grundupplägg. Elever ska kunna välja bort de kurser som leder till högskolebehörighet genom aktiva val.
2. Yrkesprogrammen ska ge fler möjligheter. Eleverna ska ha rätt till utökad program för att läsa antingen kurser som leder till särskild behörighet eller yrkeskurser.

LRF vill att elever – oavsett gymnasieprogram – har möjlighet att läsa in grundläggande högskolebehörighet (vilket är fallet idag på naturbruksprogrammet). Det är bättre med ett system där eleverna har möjlighet att välja bort högskolebehörigheten än ett system där de väljer till den. Det kan dock inte ske på bekostnad av yrkesämnen, utan det måste vara möjligt för elever att fortsatt tillskansa sig en gedigen yrkesutbildning samtidigt

som dessa elever har möjlighet till att ytterligare förkovra sig på högskolenivå. Det bör dock inte ske inom ramen för en normal gymnasieutbildning (på 2 500 poäng), utan inom ett utökat program (på 2 800 poäng). Risken med nuvarande förslag är att både valfriheten för eleverna samt deras anställningsbarhet minskar. LRF tillstyrker utredningens förslag att elever på yrkesprogram ska ha rätt att läsa kurser som leder till särskild behörighet genom utökat program, vilket ska erbjudas av samtliga naturbruksgymnasier.

LRF avstyrker utredningens förslag att ändra syftet med naturbruksprogrammet i Skollagen 16 kap. 3 § till att de *i första hand* ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Det är av yttersta vikt att yrkesprogrammen även i fortsättningen ska leda till anställningsbarhet. LRF yrkar på att behålla den ursprungliga formuleringen, att yrkesprogrammen ska utgöra en grund för både yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

LRF tillstyrker utredningens förslag att alla yrkesprogram ska ge högskolebehörighet i sitt grundupplägg, samt att eleverna ska ha möjlighet att välja bort kurser som leder till högskolebehörighet genom aktiva val. Alla elever på yrkesprogram ska även erbjudas att läsa kurser som ger särskild behörighet, utan bekostnad på yrkeskurser. Det ska dock inte vara möjligt inom de 2 500 poängen, utan rymmas inom 2 800 poäng.

25.12 Förslag:

1. Ett estetiskt ämne ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program. Det ska vara möjligt att välja mellan olika estetiska ämnen och dessa ämnen bör i huvudsak vara ämnen som kan anses som centrala estetiska bildningsämnen.
2. Endast ämnesstudierna på nationella program ska anges i gymnasiepoäng. Gymnasiearbetet har en annan karaktär än gymnasieskolans ämnen och kurser och ska inte längre anges i gymnasiepoäng. Gymnasiearbetet ska även fortsättningsvis genomföras inom ramen för utbildningen. För detta ändamål bör den minsta garanterade undervisningstiden utökas.

LRF anser att estetiska ämnen utvecklar individen och kan stärka det kreativa tänkandet. Men inom ramen för de gymnasiegemensamma ämnena anser vi inte att estetiska ämnen ska ingå som ett obligatorium. Estetiska och kreativa inslag kan istället eleverna ta del av inom andra ämnen. LRF avstyrker förslaget om estetiskt ämne som obligatoriskt på samtliga nationella gymnasieprogram.

LRF avstyrker förslaget om att gymnasiepoängen ska plockas bort från gymnasiearbetet. Gymnasiearbetet har potential att utvecklas och få en större betydelse för naturbruksprogrammet i framtiden, inte minst mot bakgrund av de diplomeringar som branscherna utvecklat. I och med Skolverkets uppdrag

att utreda yrkesprov inom gymnasieskolan har gymnasiearbetet potential att få en än större betydelse för gymnasieutbildningen.

U2015/04701/S1

Skolverket har utrett förutsättningarna för en eventuell inriktning mot naturturism separat (U2015/04701/S1). I detta arbete utreddes förutsättningarna för ytterligare en inriktning på naturbruksprogrammet, i samråd med berörda branscher och andra intressenter. I arbetet avsågs att Skolverket även beaktade hur en eventuell sådan inriktning skulle avgränsas mot andra yrkesprogram i gymnasieskolan.

LRFs synpunkter:

Skolverket har utrett behov och förutsättningar för en sjätte inriktning på naturbruksprogrammet, med inriktning mot naturturism (Dnr U2015/04701/S). LRF stödjer Skolverkets bedömning, att inte införa en sådan inriktning. Den slutsats är primärt grundad på att arbetslivets reella efterfrågan på elever utbildade på naturbruksprogrammet med inriktning naturturism är förhållandevis låg, att liknande utbildningar erbjuds på andra gymnasieprogram och som YH-utbildning. LRF anser naturturism som sådan är en växande bransch med stor potential och att förutsättningarna för en sådan inriktning kan bli relevant i framtiden, men i dagsläget bör det inte erbjudas som en inriktning på naturbruksprogrammet.

Med dessa kommentarer ställer vi oss positiva till förslaget som helhet och tillstyrker detta.

Med vänliga hälsningar

Lovisa Forssell
Chef för Företagande och analys

Victoria Bondesson
Expert utbildning och forskning